

Pirkanmaan hyvinvointialue
PL 272, 33101 Tampere
pirha.fi

Asiantuntijalausunto
Sosiaalihuollon palveluvalikoiman periaatteet
5.9.2025

Asiantuntijalausunto sosiaalihuollon palveluvalikoiman periaatteista

Lausun sosiaalihuollon palveluvalikoiman periaatteista (vaikuttavien palvelujen ja menetelmien kansallisen valinnan periaatteista säätäminen) Sosiaali- ja terveysministeriön pyytämänä asiantuntijalausuntona kunnioittavasti seuraavan. Pidän säännöstä pääosin kannatettavana. Haluan kuitenkin kiinnittää erityisesti huomiota vaikuttavuuteen. Perustelen lausuntoani tarkemmin seuraavasti.

Priorisointi on väistämättä osa sosiaalihuoltoa, ja pidän kannatettavana, että palveluvalikoiman periaatteista säädettäisiin sosiaalihuoltolaissa. Yhdyn esityksen mukaiseen perusteluun siitä, ettei periaatteilla voitaisi ohittaa velvollisuutta järjestää lakisääteisiä palveluita. Sosiaalihuollon luonteeseen liittyy sosiaalisen tuen ja palveluiden kokonaisuuden rakentaminen sekä sen yhteensovittaminen muiden palveluiden kanssa, minkä vuoksi pidän kannatettavana, että säännökseen sisällytetään palveluihin kuuluvan toimenpiteet, menetelmät ja työmuodot. Näin säännös kattaa tarpeellisessa laajuudessa palvelut, erilaiset menetelmät, arvioinnin ja siihen liittyvän päätöksenteon sekä työn tekemisen tavat.

Esitetyt periaatteet muodostavat näkemykseni mukaan yhdessä tarkoituksenmukaisen kokonaisuuden palveluvalikoiman määrittelylle sosiaalihuollossa, joten ne ovat lähtökohtaisesti kannatettavissa ja hyväksyttävissä sisällön osalta tietyin tarkennuksin. Soveltamisen haasteet liittyvät arvioni mukaan erityisesti kolmeen asiaan, joita ovat 1) sosiaalihuollon tietopohjan moninaisuus ja pirstaleisuus; 2) sosiaalihuollon tutkimusperustaisuutta tukevien kansallisten rakenteiden vähäisyys ja 3) sosiaalihuollon toimenpiteiden vaikutusten todentamisen kompleksisuus.

Vaikuttavuuden osalta pidän kannatettavana, että perusteluita ei sidota nykytilanteessa vain tieteelliseen näyttöön. Pidän kuitenkin tärkeänä, että ammatillisen kokemuseräisesti vahvistettu tieto sisältää riittävässä laajuudessa kerätyn ja analysoidun kokemustiedon

sosiaalihuollon asiakkailta. Tämä on keskeistä, sillä muuten vaarana on, että käsitys vaikuttavista toimenpiteistä, menetelmistä ja työmuodoista vinoutuu. Sosiaalihuollon vaikutusten arvioinnissa on myös tärkeää huomioida asiakkaan kanssa rakentuvan suhteen merkitys. Vaikuttavuus on edellytys resurssien tarkoituksenmukaiselle käytölle ja kustannusten hillitsemiselle sekä sosiaalihuollon asiakkaiden saamalle tuelle, kohtelulle ja palvelulle. Arvioin, että vaikuttava sosiaalihuolto lisää sosiaalista hyvinvointia, oikeudenmukaisuutta ja luottamusta sekä vähentää eriarvoisuutta. Vaikuttavuuden edistäminen on jatkuva prosessi, joka edellyttää mittaamista, arviointia sekä samanaikaista alueellista ja kansallista kehittämistä.

Vaikuttavuustieto on kustannusvaikuttavuuden arvioinnin kannalta välttämätöntä, sillä se tarjoaa perustan sen arvioimiselle, vastaavatko sosiaalihuollon toimenpiteisiin käytetyt resurssit saavutettuja hyötyjä. Ilman luotettavaa tietoa vaikutuksista ei ole mahdollista osoittaa, että resurssien käyttö on oikeasuhtaista. Näin vaikuttavuustieto toimii keskeisenä välineenä, jonka avulla voidaan varmistaa sekä julkisten varojen asianmukainen kohdentaminen että sosiaalihuollon tavoitteiden toteutuminen.

Näen, että vaikuttavuuden sisällyttäminen palveluiden myöntämisen perusteisiin edellyttää erityisesti sosiaalihuollossa tutkimusosaamisen vahvistamista myös hyvinvointialueiden sisällä. Tämä vaatii hyvinvointialueiden ja korkeakoulujen tiivistyvää yhteistyötä. Tutkimusosaamista voitaisiin edistää esimerkiksi sosiaalityön käytäntötutkimuksella, missä on kyse tutkimuksesta, joka tehdään hyvin lähellä sosiaalihuollon käytäntöjä käytännön tarpeista käsin. Sosiaalityön käytäntötutkimuksen vakiinnuttaminen osaksi hyvinvointialueiden toimintaa edellyttäisi kuitenkin sosiaalihuollon tutkimuksen rahoituksen lisäämistä ja laajentamista myös suoraan hyvinvointialueille kohdennettuun sosiaalihuollon rahoitukseen. Arvioni mukaan käytäntötutkimus ei voi vakiintua ilman siihen kansallisesti osoitettavaa rahoitusta.

Katson, että sääntelyehdotus muodostaa perustellun ja tarpeellisen lähtökohdan sosiaalihuollon palveluvalikoiman ohjaamiselle. Vaikuttavuuden varmistamisen kannalta keskeisiä elementtejä ovat sosiaalihuollon tutkimusperustaisuuden vahvistaminen, henkilöstön riittävä osaaminen, vaikuttaviksi todettujen käytäntöjen ja menetelmien käyttöönotto sekä systemaattisen vaikuttavuuden arvioinnin vakiinnuttaminen osaksi sosiaalihuollon toimintakäytäntöjä. Säännöksen asianmukainen toimeenpano edellyttää näin ollen pitkäjänteistä panostusta tutkimusperustaisuuden vahvistamiseen, mikä sisältää kansallisen rahoitusjärjestelmän vahvistamisen sosiaalihuollon tutkimuksen osalta sekä vaikuttavuuden arvioinnin välineiden ja mittareiden kehittämisen ja täsmentämisen. Sosiaalihuollon vaikuttavuustiedon saattaminen riittävälle tasolle on välttämätöntä, jotta sääntelyllä voidaan tosiasiallisesti turvata

sosiaalihuollon palvelujen laatu ja vaikuttavuus sekä varmistaa palvelujärjestelmän kyky vastata väestön muuttuviin sosiaalihuollon tarpeisiin.

Kunnioittavasti esitän, että periaatteiden jatkovalmistelussa kiinnitetään erityistä huomiota edellä kuvattuihin näkökulmiin, jotta sosiaalihuollon palveluvalikoiman sääntelyllä saavutetaan sen tarkoitus ja päämäärä.

Minna Kuusela

Vastaava sosiaalihuollon johtaja

minna.kuusela@pirha.fi

Pirkanmaan hyvinvointialue